

інколи протистоять традиціям, соціальним установкам, котрі склалися. Сучасне підприємництво - це пошук і знаходження оптимальних господарських рішень за допомогою маневрування й вигідного використання виробничо-комерційних ситуацій, уміння відкрити на ринку власну нішу і закріпитися в ній на тривалий час. Щодо конкуренції, тенденція розвитку така - від конкуренції ціні до конкуренції інтелекту.

Підприємництво у ринковій економіці можна класифікувати з різних точок зору. Виділимо його у таких головних аспектах.

- У контексті двох головних моделей ринкової економіки епохи вільної конкуренції: капіталістичне підприємництво, яке ґрунтується на найманій праці; підприємництво, що не використовує найману працю, тобто просте товарне виробництво.

- За сферами економічної діяльності: підприємництво у сфері матеріального виробництва, виробничій інфраструктурі, науково-дослідницькі роботи і конструкторські розробки; підприємництво у сфері обігу (операції, пов'язані з купівлею-продажем товарів, які здійснює торговельний капітал); підприємництво у кредитно-фінансовій галузі (операції з цінними паперами, банківська і страхова справа та ін.).

- За рівнем концентрації виробництва: дрібний, малий, середній і великий бізнес.

- Підприємництво з позицій форм і суб'єктів власності: приватно-індивідуальне і сімейне (коли сім'я виступає як одиособний господар); спільне підприємництво. Воно, у свою чергу, може ґрунтуватися на колективній і колективно-персоніфікованій формах власності (приватно-колективне); державне підприємство. Його суб'єктом є держава в особі апарату державного управління, який за дорученням держави організовує підприємницьку діяльність, створює комерціалізовані структури виробничого і обслуговуючого напрямків.

Література:

1. Основи економічної теорії. Підручн./ За ред. С.В. Мочерного. - Тернопіль: АІ «Тарнекс», 1993. - 688 с.
2. Предпринимательская деятельность: проблемы, пути решения / В.Н. Гришова, В.В. Парамонов, Л.В. Соколова и др./ Под ред. доц. проф. В.Н.Гришовой. - Симферополь: Анаюр, 1995. - 302 с.

Сідляр В.В.

аспірант

Тернопільський національний економічний університет

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Від наслідків фінансової кризи, яка зародилася у США і стрімко розповсюдилася по всьому світу, сьогодні страждають національні економіки не тільки розвинутих країн, а й тих, які прагнуть економічної стабільності. Україна опинилася серед числа держав, що виявилися найбільш вразливими і неспроможними подолати її наслідки. З банківського сектору

розбалансованість вивезено перейшла в реальний сектор економіки. Велід за надмірним дефіцитом іноземної валюти та девальвацією гривні наступив повальний обвал промисловості, що в підсумку мало б призвести до значних недоотримань бюджету податкових надходжень.

Проте, сьогодні в протигірч очікуванням Уряд України декларує доволі оптимістичні показники виконання бюджету. Так, за даними Міністерства фінансів план надходжень до Державного бюджету на 2009 рік у березні та в цілому за перший квартал 2009 року перевиконано. При плані 12 млрд. 674,2 млн. грн. до Державного бюджету у березні надійшло 12 млрд. 884,6 млн. грн. (101,7%), тобто додатково 210,3 млн. грн. (Торік за аналогічний період надійшло 11 млрд. 746,7 млн. грн.). Виконання плану Державної митної служби за березень склало 100,3%, Державної податкової адміністрації – 100,9%, а після відшкодування ПДВ – 101,9%. Разом з тим за окремими податками не вдалося виконати план. Так, податок на прибуток у березні виконано, а виконання податку на додану вартість з урахуванням повернення ПДВ склало лише 96,8%, акцизного збору – 97,8%. До спеціального фонду бюджету при плані на березень 4 млрд. 361 млн. грн. надійшло 4 млрд. 526 млн. грн. (103,8%), тобто 165 млн. грн. додатково. Крім того, фактичні надходження до бюджету за I квартал в цілому при плані 43 млрд. 369,1 млн. грн. склали 43 млрд. 821 млн. грн. (101%). (Торік за аналогічний період надійшло 42 млрд. 808 млн. грн.) [1].

Можна припустити, що на тлі економічної кризи в умовах тотального погіршення соціально-економічної ситуації в державі, досягнути запланованих показників бюджетних надходжень вкрай непросто. Зокрема, викликають сумніви як і методика розрахунків, коли планові показники коригуються у бік зменшення, так і методи роботи фіскальних органів (зокрема щодо сплати податку на прибуток наперед). Якщо ситуацію із забезпеченням надходжень від непрямих податків можна пояснити посиленням контролю за фірмами-мінімізаторами ПДВ (вишукування «ПДВ-ям»), підвищенням ставок акцизного збору, отриманням коштів від розмитнення газу, то певною мірою викликає подив, як вдається державі мобілізувати податок на прибуток чи податок з доходів фізичних осіб в умовах скорочення обсягів ВВП та зростання безробіття.

Концептуальними в даному аспекті в Україні повинні стати основні постулати економічної теорії, відповідно до яких податкове навантаження в державі в період економічного спаду повинно знижуватись для стимулювання економічної активності суб'єктів господарювання. Цим шляхом виходу з кризи сьогодні пішли майже всі провідні держави світу (США, Великобританія, Німеччина, Франція та ін.). Вітчизняні реалії свідчать про протилежні вектори спрямування фіскальної політики, коли податкове навантаження збільшується передусім за рахунок підвищення ставок акцизного збору, мита, а також намагання підвищити ставки податку з власників транспортних засобів, фіксованого податку, що так і не були втілені в життя передусім за рахунок суспільних протестів і обурення.

Слід відмітити, що на думку Дж. Е. Стігліца – професора економіки Колумбійського університету – зниження податкового тягаря для бідних і збільшення допомоги з безробіття при одночасному збільшенні податків для багатих може стимулювати економіку, зменшити дефіцит і соціальну нерівність. На наш погляд, в Україні сьогодні реально можливим пониженням фіскального тиску могли б стати реформи спрямовані на спрощення податкової системи, її вдосконалення за рахунок усунення правових колізій та відміни неефективних пільг. Такі дії є нагальною необхідністю як адекватна відповідь не тільки на нинішню кризу, але й вагомими кроками для покращення податкового клімату в державі на перспективу, враховуючи той факт, що Україна за оцінками фахівців Світового банку та американської аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers у рейтингу Paying Taxes 2009 за критерієм зручності сплати податків (ease of paying taxes) посіла передостаннє (180-те) місце у світі поряд з такими країнами, як Білорусь, Конго, ПАР, Венесуела, Болівія [2].

Література

1. План надходжень до Держбюджету за I квартал 2009 року виконано на 101% [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=205349857
2. Paying Taxes 2009. The Global picture. The World Bank Doing Business Report: The World Bank and PricewaterhouseCoopers, 2008, p. 75 // <http://www.pwc.com/>

Старжківський Р.С.

*науковий керівник викл. Олійничук О.І.
Тернопільський комерційний інститут*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Існуючі в Україні форми державного фінансового контролю, найпоширенішими з яких донедавна були ревізії та перевірки, виявились неадекватними сучасним потребам управління фінансами держави та економікою країни загалом. Упродовж тривалого часу вони забезпечували фіскальний контроль діяльності бюджетних установ, організацій, підприємств та інших господарюючих суб'єктів, спрямовуючись суто на пошук фінансових порушень, виявлення та покарання винних осіб. Тому, ми вважаємо, що для підвищення ефективності державного фінансового контролю доцільно сприяти розвитку державного фінансового аудиту.

Створення системи незалежного аудиту, як зазначає Уєач Б.Ф., є результатом суспільних зусиль зацікавлених фахівців на шляху реформування економіки, розвитку її приватного сектора, розбудови громадянського суспільства [1, с.11]. Він є дієвим засобом для попередження недоліків, зловживань, приховування витрат і доходів, неправильного розподілу прибутків.

Державний фінансовий аудит як повноцінна форма контролю є законодавчо визаним відповідно до змін Бюджетного кодексу України.